

מה הם חיים בעלי-משמעות?

החוג לפילוסופיה, האוניברסיטה העברית
קורס מס' 15325
סמסטר א', 2019/2020, יום ב' 15:00-16:45
חדר: 2101

מרצה: ד"ר עודד נעמן, חדר 325, בניין מנדל
שעות קבלה: שלישי 12:00-13:00, בתיאום מראש

תיאור הקורס

בקורס זה נבחן מה אנחנו מחפשים כאשר אנחנו מחפשים משמעות בחיינו. הנה כמה מהשאלות שנדון בהן: מהו הממד האובייקטיבי ומהו הממד הסובייקטיבי של חיים משמעותיים? כיצד אמונה דתית יכולה להעניק משמעות לחיים? האם חיים משמעותיים הם בהכרח גם חיים טובים או מאושרים? האם חיים משמעותיים הם חיים בעלי עלילה מסוימת או מבנה סיפורי (נרטיבי) מסוים? האם חיים לא-מוסריים בעליל יכולים להיות משמעותיים? מה הקשר בין חוסר-משמעות לדיכוי פוליטי? האם המשמעות שאנחנו מייחסים לחיינו עושה אותנו עיוורים לעולות המוסריות שמאפשרות אותה? האם המוות מאפשר או חותר תחת משמעות החיים? האם משמעות חיינו תלויה במה שיקרה אחרי מותנו? האם משמעות הופכת את סבלנו לנסבל יותר? כיצד חי אדם שלחיו אין משמעות בעיניו? האם ובאיזה מובן החיים אבסורדיים והאם חיים אבסורדיים יכולים להיות משמעותיים למרות הכול? נקרא כתיבה פילוסופית עכשווית: תומס נייגל, סוזן וולף, הארי פרנקפורט, ברברה הרמן, ברנרד וויליאמס, ג'יי וואלאס, עדנה אולמן-מרגלית, וכן הוגים והוגות מוקדמים יותר: לב טולסטוי, בלז פסקל, פרידריך ניטשה, סימון וייל, אלבר קאמי, סימון דה בובואר.

מטרות

ללמוד מאחרים ומעצמנו על התשובות לשאלות לעיל. אך גם ללמוד כיצד לקרוא מאמר פילוסופי, כיצד לדון בשאלה פילוסופית וכיצד לכתוב חיבור פילוסופי. אמנם מטרתנו היא ללמוד אבל לא נמצא תשובות חד-משמעיות לשאלות, לא נמצא את אפשרויות הקריאה והדיון הפילוסופים ולא נכתוב חיבורים פילוסופים מושלמים. נדע יותר משידענו ונעריך את הידע שחסר לנו.

מטלות

- א. השתתפות: אמנם ארצה בשיעור מדי פעם, אך מטרת השיעור היא לנהל שיחה פילוסופית. לכן ההשתתפות בשיעור היא מהותית. טעויות ובלבול הם חומרי הגלם של השיחה הפילוסופית ולכן אין לחשוש מהם אלא לשמוח שאנחנו יכולים לעזור זה לזה לזהות, להתיר ולהבין אותם. על מנת שנרגיש בטוחים מספיק כדי לחשוף את תפיסות עולמנו ולהיעזר זה בזה, עלינו לכבד זה את זה תמיד וללא יוצא מן הכלל. הציון עבור עצם ההשתתפות בשיעור יהווה **10 אחוזים מהציון הסופי בקורס**.
- ב. תגובה שבועית: בכל שבוע כל תלמידה ותלמיד ינסחו שאלה או תגובה לאחד או יותר מהטקסטים שנדרשו לקרוא ויפרסמו אותה בפורום המשותף ב-moodle. גם תגובה שמתייחסת להערה או שאלה של תלמיד או תלמידה אחרים תחשב כתגובה. על כל התלמידים לפרסם תגובה עד השעה 14:00 ביום שני (שעה לפני תחילת השיעור). אקרא את כל התגובות השבועיות ולאורן אנחה את הדיון בכיתה. התגובה השבועית לא תקבל ציון ומי שיגיש או תגיש תגובה שבועית כל שבוע תקבל את מלוא הנקודות. הציון עבור עצם כתיבת התגובה השבועית יהווה **40 אחוזים מהציון הסופי בקורס**.

ג. עבודת גמר: בתום הסמסטר כל התלמידים והתלמידות נדרשים להגיש עבודה. מי שרשומים לקורס כשיעור בן 2 נ"ז יכתבו עבודה באורך 10 עמודים ומי שרשומים לקורס כסמינר יכתבו עבודה באורך 20-25 עמודים. על העבודה לדון באחד או יותר מהנושאים בהם דנו והטקסטים שקראנו ולגבש דעה אישית ומנומקת אודותיהם. אסביר את מבנה העבודה ומה צריך להיכלל בה במשך השיעור. מי שיגישו טיוטה של העבודה עד ה-3.2.2020 (שבוע לאחר הפגישה האחרונה) יקבלו הערות ממני ויוכלו להגיש גרסה משופרת במועד ההגשה הרשמי. בכל מקרה, כולם מוזמנים ומוזמנות להיפגש עמי כדי לדון בעבודה (או בכל נושא אחר שקשור לשיעור) בכל עת (נא לתאם במייל). **מועד הגשה אחרון: 27.2.2020** (חודש לאחר הפגישה האחרונה). ציון עבודת הגמר יהווה **50 אחוזים מהציון הסופי בקורס**.

רשימת קריאה

כל חומרי הקריאה יהיו זמינים באתר הקורס אלא אם צוין אחרת.

28.10.2019 : מהי שאלת המשמעות? (קריאה בכיתה)

- ג'ון וויליאמס, **סטונר**, עמוד 1.
- בלז פסקל, **מחשבות**, סעיף 199, 194, 205.
- פרידריך ניטשה, **המדע העליון**, סעיף 341.

4.11.2019 : אבסורד ומוות

קריאת חובה:

- Thomas Nagel, "The Absurd" או
- Bernard Williams, "The Makropulos Case: Reflections on the Tedium of Immortality" קריאה מומלצת:

- אלבר קאמי, **המיתוס של סזיפוס**, עמודים 126-123.
- James Baillie, "The Recognition of Nothingness"

11.11.2019 : משמעות כאמת וכהמצאה

קריאת חובה:

- David Wiggins, "Truth, Invention, and the Meaning of Life"

18.11.2019 : אין שיעור. שיעור השלמה יקבע בהמשך ובהתחשב במגבלות התלמידים.

25.11.2019 : משמעות ואמונה באל

קריאת חובה:

- לב טולסטוי, 'וידוי' או
- Thaddeus Metz, "Recent Work on the Meaning of Life," pp. 781-792 קריאה מומלצת:

- פסקל, סעיף 233

2.12.2019 : משמעות ללא אל

קריאת חובה:

Alexander Nehamas, *Nietzsche: Life as Literature*, chapter 5 –
או

Alexander Nehamas, *Nietzsche: Life as Literature*, chapter 6 –

קריאה מומלצת:

– פרידריך ניטשה, לגנאלוגיה של המוסר. חיבור שני, סעיפים 7, 16-25.

9.12.2019: משמעות ללא מטרה

קריאת חובה:

Moris Schlick, "On the Meaning of Life" –
או

Mark Rowlands, "The Immortal, the Intrinsic and the Quasi Meaning of Life" –

16.12.2019: חיים בעלי משמעות ודברים בעלי ערך

קריאת חובה:

Susan Wolf, "The Meanings of Lives" –
או

Robert Nozick, *The Examined Life*, chapters 15-16 –

23.12.2019: תיאוריות משמעות נטורליסטיות

קריאת חובה:

Harry Frankfurt, "The Importance of What We Care About" –
או

Thaddeus Metz, "Recent Work on the Meaning of Life", pp. 792-801 –

30.12.2019: משמעות ונרטיב

קריאת חובה:

Peter Goldie, "Narrative Thinking about One's Past", in *The Mess Inside: Narrative, Emotion and the Mind* –
או

– עדנה אולמן מרגלית, "משמעות החיים וחיים משמעותיים"

6.1.2020: פגישה מיוחדת: נארח את פרופ' דוד שולמן

– פרופ' דוד שולמן, חתן פרס ישראל במדע הדתות, הוא מומחה לתרבויות הודו הדרומית, פואטיקה סנסקריטית, אסלאם טמילי, מוסיקה קרנאטית ושפות וספרויות בטמילית טלוגו ומליאלם. פרופ' שולמן גם כתב ספרים על פעילותו הפוליטית בקבוצת 'תעאיוש': הראשון *Dark Hope*, יצא לאור באנגלית בשנת 2007 ובעברית בהוצאת חרגול בשם תקווה מרה, והשני *Freedom and Despair*, יצא לאור בשנה שעברה ועתיד לצאת לאור בעברית בהוצאת כרמל.

– קריאת חובה: דוד שולמן, תקווה מרה, פתח-דבר ופרק ראשון.

13.1.2020: האם חיים משמעותיים הם בהכרח מוסריים?

קריאת חובה:

Bernard Williams, "Persons, Character, and Morality" –

- או
Barbara Herman, "Integrity and Impartiality" –
קריאה מומלצת:
- John Kekes, "The Meaning of Life", esp. pp. 26-31 –
- 20.1.2020: משמעות ודיכוי פוליטי
קריאת חובה:
- Simone Weil, "Factory Work" –
או
סימון דה-בובואר, 'אישה עצמאית', מתוך המין השני, כרך שני.
קריאה מומלצת:
- Karl Marx, "Alienated Labour" –
- 27.1.2020: משמעות ועיוורון לעולות
קריאת חובה:
- R. Jay Wallace, "Affirming the Unacceptable", in *The View from Here: On affirmation, attachment, and the limits of regret.* –
או
Samantha Vice, "'How Do I Live in This Strange Place?'" –
- פגישה אחרונה (תאריך יקבע בתיאום עם הסטודנטיות/ים): משמעות, אובדן וסוף הציביליזציה
קריאת חובה:
- Jonathan Lear, *Radical Hope: Ethics in the face of cultural devastation*, chapter 1 –
או
Liane Carlson, "[What is Called Thinking in the Anthropocene?](#)" –
קריאה מומלצת:
- Samuel Scheffler, *The After Life* –